

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRIEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok-, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillértől közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot, érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489 sz.

Felhívás!

Minden nemzetnek legdrágább kincse a nyelve.

Nyelvünkben van az élet

Mentül magasabb műveltséget ér el az anyanyelvünk, annál bizonyosabb, hogy élünk, hogy nemzetet és hazát alkotunk.

A sudaras fának nem kell bizonyítania, hogy él: lombja, virága, gyümölcse bizonyít mellette.

Ilyen lombbal koronázott fa a magyar nemzet közművelődése: virága a költészet, művészet, gyümölcse a lélektápláló tudomány, mely helyesen élni és gyarapodni tanít.

Ámde az előfának, mely egy egész hazát betakar, nemcsak a magasba kell felőni lombos sudarával, de gyökereivel is szét kell terjedni az éltető földben, az egész hazában.

E tápláló rétegek még sok rétegébe nemzetünknek nem terjedtek el. Egész népsztyályok előtt ismeretlen a magyar irodalom, amely osztályok pedig a magyar nemzet zömét, tömegét képezik.

Más nemzetek, nemcsak a nálunknál előhaladottabbak, de a hátramaradottabbak is táplálják lelküket hazai irodalmuk termékeivel. Pedig a mi népünk is szereti, sőt miveli a költészetet. Tanu erre a népdalok és népregék magától termő világa.

A vágy, a hajlandóság megvan a magyar népben az olvasásra, de még eddig

csak a ponyvairodalom termékeiben talált kielégítést,

E hiány kitöltésére vállalkozott irodalmi műveltségünk, melyhez eddigelé csatlakozott huszonnyolc hazai irodalmi társaság s közreműködését felajánlotta a legtöbb tehetséges írója a nemzetnek

Célunk az, hogy a költészet és hasznos tudás népszerű, érthető modorban vezetessék be a magyar nép nagy tömegébe. Hogy otthonra találjanak íróink művei a földmives szalmafüdeles tanyájában, a kézműves műhelyében, a gyármunkás gyűléjében, a pásztornép karámjában, a halász kunyhójában, a bányász aknájában, a hajós szárnyékában, a vadász pihenőjében és a fonókákban, úgy mint az uri lakokban.

De különös feladatunknak tekintjük azon magyar hazánkfiai között terjeszteni a magyar irodalom termékeit, kik a végvidékeken, a nemzetiségek által lakott területeken, elszigetelve tartják fenn hazaszeretben gyökerező nemzeti lelkületüket.

Tervünk: jó munkákat adni a nép és miveltebb közönség kezébe és olcsón, hogy a lelke művelődésére fordított filléreket senki se tekintse anyagi áldozatnak és tömeges hozzájárulás fogja biztosítani a vállalat sikerültét.

Felhívásunk szól a magyar nemzethez: mindazokhoz, akiknek a magyar nyelv drága kincs. Kiáltó szó ez a pusztában, de ezt a pusztát magyar nép lakja, mely szavunkat

meg fogja érteni s nem hagyja biztató visszhang nélkül.

Dr Jókai Mór.

Alapító tag lehet az, aki legalább 200 koronát befizet a szövetség céljaira. Rendes tagok: irodalmi és közművelődési egyesületek évi 40 korona; irodalommal hivatásosan foglalkozó magánosok évi 6 korona tagsági díj mellett. Pártoló tag lehet bárki, ha az évi négy korona tagsági díj lefizetésére kötelezi magát.

A tagok illetékül díjtalanul kapják meg a szövetség kiadmányait és pedig évenként 5-6 kötet, 6-7 ives, elsőrangú magyar író tollából származó művet. Az első sorozat első kötete: Jókai Mórnak, a szövetség számára most készülő „Bona” című történelmi regénye lesz. A többi műre nézve Endrődy Sándor, Ambrus Zoltán, báró Dóczy Lajos, Rákosi Viktor, Gárdonyi Géza és még számos kiváló írónk ajánlotta fel közreműködését a szövetségnek.

A jelentkezések Szundy Károly szövetségi titkárhoz (Budapest, Luther-utca 1/A. földsz. 1.) küldendők, a pénzküldemények pedig Földes Imre szöv. pénztárnokhoz (Leszámitoló és Pénzváltóbank Budapest, Dorottya-utca 6. szám) intézendők.

Juhtenyésztés.

Udvarhelyvármegye juhtenyésztése a közelmúltban és a jelenben. Közli: Lengyelalvi báró Orbán Ottó.

A Magyarország juhtenyésztéséről kiadott több rendbeli munkákat figyelemmel kísértem s megütközéssel láttam azokból, hogy a székely nép juhtenyésztéséről sem a közelmúltban, sem a jelenben — Csik kivételével — egyáltalán említés nincsen téve. Pedig a székely nép Udvarhelyvár-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRGÁJA.

Rákóci emléke a Székely Körben.

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárgyaja.

(Folyt. és vége).

Mikes lelkével szeressük azt a Rákóci, aki a hazáért minden földi boldogságot feláldozott.

És mert a hazaszeretet a szülőföld szereteténél kezdődik, gondoljunk sokszor drága szülőföldünkre, hol annyi édes emlékek mosolyog ránk és vigasztal; hol igazán otthon vagyunk és anynyira kedves, ismerős minden, hogy tán még a csillagot is nevének tudnók szólítani...

Nemes székely származásunkra legyünk büszkék, önértékesek, de egyszersmind méltó fiai is fajunknak szóval és tettel. Ezt azért mondom, mert a hazaszeretet nem a cifra beszédek cimbalma, hanem tett. Legjobb hazaszeretet a munkás élet...

Minden téren lehet és kell szolgálni a haza ügyét. A földmives ekével, az iparos munkaszámával, a tanár könyvvel, az író tollal és így tovább. Ma már az ember értéke nem attól függ: ki minek született, hanem az, aki mi tud lenni? és ki-k hogyan tölti be ezt a hivatást, melyre a Gondviselés szólította. Mesterinasra van szüksége a társadalomnak, de henye, tekerő grófra nincs...

A székely általában erős, dolgszerető nép. Ezt a bennünk levő erőt eléggé kihasználták mások, most már használjuk mi a magunk javára. Fogjunk kezét és becsüljük egymást, mert a székely vér még mindig drága. Gyöngyöt ér! — úgy mondotta Petőfi.

Legyünk mi székelyek, afféle kuruc-brigád, ne hagyjuk egymást. Ősi daccal, büszkeséggel vágjuk ki: V a g y o k o l y a n l e g é n y, m i n t t e — v á g o k o l y a n r e n d e t, m i n t t e! Lényegében azt akarom kifejezni: nyissuk ki a szemünket, legyen eszünk, hogy minden „jöttment” ne állja el utunkat. Ne keressük a hasznót, de ha szükség van, el se kerüljük. S mert a közérdek terén mindnyájan kollégák vagyunk, egy haza gyermekei: vessük ki magunkból az osztály és felekezeti surlódásokat. Az efféle pártoskodásokban csak magukat sebeznek meg s szereznék örömet a magyarnép kárörvendő elleségeinek.

Oh, mert ellenségünk van elég. Rákóci hajh, Bercsényi hajh! sóhajtok föl sokszor, mert a mi alkotmányos életünk afféle alkotmányos rabszolgaság... Ámde megvigasztal az a tudat, hogy azok az érzések, melyek a lefolyt kétszázéves eseményeknél Rákóci zászlója alá vonzották a nemzet javát, ma is megvannak, sőt virágoznak.

E percben valami álmadozás szelid világa érint meg. A Hargita szellője ringatja édes-bus Rákóci kesergővel a lelkemet. Mintha az elhunyt székely kuruc vitézek tulvilági hangjai szólódnának szívemhez. Látom a nagy székelyt, a hű Mikes Kelemt, a Rákóci-korszak egyik legrokonszenvesebb alakját. Ott van »n a g y s ó h a j t o z á s s a l«

Egyedül, egyedül — a bujdosók közül

Nagy Törökországban,

Látom az utat messze kelet felől.

„Ott ragyog, ott ragyog a szabadság-csillag,

Oly szép ott az élet, csupa rózsákkal

S mogorva a tenger —

Temetőnek szebbet, nem talál az ember.

És soha nem tért meg, örökre ott maradt, Lehunyt szemét idegen ég alatt. Vele dőlt sírjába sok vitéz bajtársa És legutóljára: az arany pennája, Álmai részese, Kelemen diákja.”

Kedves Székely Testvéreim! Hogyha a Rákóci hű székelyéhez hasonló mély érzéssel ragaszkodunk a kuruc eszméhez, hiszek a küzdő magyarság diadalában...

S ha szólni fog a trombita
Visszazengi a Hargita.
Riadó száll szerte-széjjel
Megérti azt minden székely

Félretesszünk vésőt, ekét,
Felvesszük a cifra zekét,
S összejövünk úgy, mint régen,
Agyagfalván, a nagy réten.

Lesz-e puska vagy kard velünk?
Nem sok gondot csinál nekünk:
Majd kerül az ellenségtől,
Kicsavarjuk a kezéből...

És küzdünk, mint hajdanában,
A „Bem apó” táborában.
Vezérel a csonka ujjja,
A csillagos Hadakútja.

S Hadakútján ott az égen,
Petőfi is száll a fényben,
Ránk mosolyog a lelkével:
Nem fajult el még a székely!...

Fülei Sz. Lajos.

megyében, Gyergyóban és Csikban igen számottevő, kiterjedt juhtenyésztést folytatott a közelmúltban és a jelenben is kisebb mértékben van juhtenyésztése. A juhtenyésztés és a juhtartás a székely nélkülözhetetlen kelleke volt mindig és ma is az, mert a juhok teje turónak feldolgozva, husa fogyasztásra, gyapja a székely nép ruházatának fedezésére és bőre a házi szükségletei felhasználására elkerülhetetlen.

Bámulatos dolog, hogy Udvarhelyvármegye, Gyergyó és Csikban a közelmúltban virágzó juhtenyésztése leírására, annak statisztikája kimutatására senki sem fordított figyelmet, még a magas földmívelési kormány sem. Ez okon sajnos, hogy olyan adataink nincsenek, amelyek alapján számokban kitudnók mutatni a székely nép juhtenyésztését és annak jóvedelmezőségét, hanem csak az észlelt tapasztalatok alapján emlékezhetünk meg a korábban virágzó székely juhtenyésztéséről és annak hasznos mivoltáról, a székely népre vonatkozólag.

Udvarhelyvármegyében, valamint Gyergyó- és Csikban a székely népnek (a mennyire én vissza tudok emlékezni) igen szép, kiterjedt és virágzó juhtenyésztése volt. Udvarhelyvármegyében a havasalji és sóvidéki községek erdős legelőiken könnyűszerrel üzték a juhtenyésztést. A székely nép a székely nép juhtenyésztési rendszere, a juhok jóvedelmezőségének felhasználása a következőleg eszközöltetett.

Az egyes gazdák birtoku terjedelméhez mérten tartottak 10-40-50 darab juhot. A juhtartó gazdák nagyobb községekben összealakultak „cimboraságokra” (társulatokra). Egy „cimboraság”-nak rendszeren volt 400-500 darab fejős juha és 200-250 darab meddő juha, (berbécese) és tenyésztésre meghagyott nőstény báránya. Fölfogadtak egy majort (bácsot) és a fejős juhokat a „cimboraság” minden tagja a major kezére adta a „befejés” napján, amely minden évben május hó első napjaiban történt.

A fejős időszak szeptember hó 29-éig, Szent-Mihály napjáig tartott. Ezen időtartamra a major a juhos gazdáknak minden egy pár juh után 32 régi font juhsajtot és 3 régi kupa ordát fizetett, melynek ellenében a juhos gazdák a majornak minden pár juh után 5 régi kupa jó minőségű gabonát adtak. A juhnyáj őrzéséhez és fejéséhez szükséges számú pakulárt (juhászbojtárt) a major volt köteles fölfogadni s azokat élelmezni és fizetni. A meddő juhnyáj gondozása és őriztetése szintén a major kötelessége volt. A meddő nyáját őriző pakulároknak ősszel „juh elhánys”-kor boeszkorpénz címen a juhosgazdák fizettek minden egy darab meddő juh után 4 krajcárt.

(Folyt. köv.)

Az 1903. évi III. korosztályu hadkötelesek nősülése tárgyában a belügyminiszter valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez a következő körrendeletet intézte: Több oldalról felmerült kérések folytán úgy a házasságkötésnél közreműködni jogosult polgári tisztviselők, mint az érdekeltek tájékoztatása végett, a honvédelmi miniszter ural egyetértőleg kijelentem, hogy az 1880. évből születésű azon hadkötelesek, kik állítási kötelezettségüknek ez évben a III. korosztályban a sorozóbizottság előtt a fennálló helyzet miatt eleget nem tehettek, tekintet nélkül arra, hogy a katonai hatóságnál besoroztatás végett esetleg önként jelentkeztek, a véderőről szóló 1889. VI. törvény cikk 50. §-a értelmében mindaddig, míg a III. korosztályból ki nem lépnek, vagyis ez év december 31-ig kivételes nősülési engedély nélkül házasságot nem köthetnek. Budapest, 1903. évi november hó 6-án. A miniszter helyett: Széll Ignác s. k., államtitkár.

A hét története.

A politikai helyzetről semmi új referálni való nincsen. Anyi már bizonyos, hogy a függetlenségi pártban nem lesz egyhangú határozat az obstrukció beszüntetésére nézve. A párt többsége ugyan alkalmasint a béke mellett fog szavazni, de ez még magában nem biztosítja az indemnitás megszavazását. Általánossá vált a fölfogás, hogy a dolgok már rendbe jönnek. Széll és Hérváry alatt kifáradt a harcok ellenzék. Látható, hogy az obstrukciók tábora egyre gyérül s az a nézet foglal trónt, hogy a magyar nyelv teljes érvényesülésének ügyéért majd új harcot kell indítani jobb időben, jobb körülmények között és szervezett erővel. Kossuth Ferenc is megelégette az ádáz küzdelmet és egy cikkében maga is utal arra, hogy a függetlenségi párt igyekezzék a kormányval megállapodásra jutni.

Országszerte nagy visszataszást keltett Körber urnak ami ügyünkbe való kotnyeleskedése. „Ez az ur — mondják — azt hiszi, hogy ő a badar nyilatkozataival megtörheti és lerombolhatja alkotmányunk szent templomát. Már pedig ahhoz a bibliabeli Sámsoni erő is kevés volna, hát még az ő cingár nyilatkozatainak ereje.” Mert ha a hét krónikájában nem is akarunk politikai véleményt nyilvánítani, szó nélkül egy igaz magyar ember se hagyta ezeket az okatlan támadásokat, amelyekkel Körber ur folytonosan kedveskedett nekünk. Maga Tisza István gróf is férfiasan, erőlesen felelt meg osztrák kollegájának, amennyiben Körber ebbeli nyilatkozatait „egy előkelő idegen dilettáns nyilatkozatának kell tekinteni. S azoknak valami súlyt tulajdonítani hiba volna”. Kijelentette, hogy „magyar ügyekhez Körbernek semmi köze, s ha az elméleti térről, gyakorlati tere akarná vinni a közjogra vonatkozó felfogását, találkozni fog a magyar közélet minden faktorának erőyes visszautasításával.”

Az olasz királyi pár folytatja látogatási körutját, s Franciaország elnöke után, az angol királyi pár és egész Anglia örömteljes fogadtatásában részesültek.

Az olasz kormány is teljesen megalakult, s már határozott programmal lépett a porondra. Az új olasz külügyminiszter kijelentette, hogy Olaszország szilárdan és őszintén ragaszkodik a hármasszövetséghez, mert a béke elemét látja benne, s mert az olaszok egyetértéssel oly politikával, amely megakadályozza a háború veszedelmét s a haladás és méltányosság elveinek hódolnak, melyeknek Olaszország újjászületését köszöni. A balkáni kérdésben pedig arra törekednek, hogy a szultán főnhatósága alatt lévő népek sorsa megjavuljon s hogy e kényes kérdések békés és igazságos megoldást nyerjenek.

Sarator Boris, kinek halála hírére már annyiszor híresztelték volt, meghittjeivel Szófiába ment. A bolgár fölkelővezért nagy lelkesedéssel fogadták. Szófiából Belgrádba igyekeznek, a tavaszi általános fölkelés, esetleg háborúra való tekintettel az együttes szerb-bolgár eljárás megállapítása végett. A közös akció már megindult. A „Szövetkezés” címen szerb-bolgár nyelven s a szerb-bolgár komité kiadásában keletkezett új lap programja a két állam uniója és Szerbia, Bulgária, Kelet-Rumélia egyesítésével a nagy független délszláv birodalom megalapítása.

Az entente hatalmak nagyköveteinek utolsó lépésénél utalás történt arra, hogy néhány más nagyhatalom tovább menő reformokat kíván és hogy ennél fogva a porta érdekében áll, hogy a követeléseket elfogadja. A Jildiz-palotában ez a körülmény nagy hatással volt. Az a hír van elterjedve, hogy a nagyvezért és a minisztereket megbízták, hogy a válasza nézve tegyenek javaslatot.

Amerikában új köztársaság keletkezett. Az új Panama-állam azonban még nem esett túl a kezdet nehézségein, mert idősebb testvérei között váratlan szünetesével nagy elégedetlenséget keltett. Az új köztársasági elnök már le is tette az esküjét Rosevelt előtt, de hogy nem fojtják-e meg koraságában öregebb vetélytársai, az bizonytalan.

Titokzatos politikai merényletről adhatunk számot e helyütt. Galicziu orosz-herceget megsebesítették. Mint Pétervárról jelentik a herceg állapota aggasztó. Az utóbbi napokban Nisny-Novgorodban és Binszkben is történtek politikai merényletek. Politikai gyilkosság híre érkezik Londonból is, a hol egy idő óta erősen működik az örmény vendetta. A minap fényes nappal, nyílt utca során három embert lőttek agyon, kik örmény összeesküvők voltak. A gyilkosság a pekhámi kerületben történt.

A Montignoss grófnővé lett Lujza volt szász trónörökös, mint Párisból táviratozzák, a ronnói kastélyból odaérkezett, a hol kíséretével egy szerény szállóban vett lakást. Kis leánya és egy hölgy kísérte. A hercegnő Párisból Wight szigetre utazik. Barátnőjéhez intézett levelében keservesen panaszkodik azon megalázó bánásmód fölött, amelyben a ronnói kastélyban volt része.

Az „Echo de Paris” híre szerint az elmúlt napokban egy konzervatív képviselő irásban azzal a kérdéssel fordult a pápai kuriához, hogy a szent-széki adjon utasítást Franciaország katolikusainak az egyháznak az államtól való elválasztása kérdésével szemben. A képviselő azt a kérdést tette föl, hogy e kérdésben vitát indítsanak-e a francia kamarában, vagy pedig ellenindítványt adjanak-e be. Merry del'Val, a pápai kuria biboros államtitkára közvetlenül nem válaszolt, hanem hír szerint egy bizalmasa közölte, hogy X. Pius pápa sem a kamarában való magyarzást, sem pedig ellenindítványt nem kíván.

Ez a kis adoma, a mely bátran beillenék a „Simplicissimus” felségértő tréfái közé, a multkoriban történt. Egy berlini kávéházban két ur vitatkozik egymással és a vita hevében az egyik ur ingerülten kiáltja:

— Eh a császár számár!

Persze az elképedés leirhatatlan lett. A rendőr rögtön ott termelt és nyakoncsipte a felségértő urat. Szegény mentegetőzve mondta:

— De kérem, biztos ur, én a kínai császárra mondtam, a mit mondtam!

A rendőr azonban diadalmasan válaszolt:

— Ohó! Engem ugyan be nem csap! Maga ezt csak a mi császárunkra mondhatta!

Póttartalékosok behívása. Egy értesülés szerint a honvédelmi miniszterium a napokban értesítette a magyarországi hadkiegészítő kerületeket, hogy az ez ideig ujoncok pótlására január elsején két hónapi fegyvergyakorlatra hívják be az 1893., 1895., 1898. évi póttartalékosokat. Ha pedig februárban sem kapna a hadsereg ujoncokat, akkor ezt az 1894., 1896., 1897. és 1900. évi póttartalékosok behívása fogja követni.

Egészségügy.

Valami a pellagráról.

Irta: dr Kovács Géza.

(Folyt. és vége).

Ha igaz, hogy a pellagrának és sok más hanyatlásunkat előidéző bajnak, gazdasági okai vannak, úgy az is igaz, hogy azt gazdasági téren kell leküzdenünk. Hogy tisztán mezőgazdasági téren mi lenne feladatunk, arról nem szólhatok, mert ahhoz nem értek. Hanem, úgy hiszem, nagyon elősegítené székely testvéreim megélhetését, ha a százok mintájára minden községben, vagy legalább a nagyobb községekben pénztézeteket alapítanának, amelyekből a törekvők olcsó kölcsönt nyernének és legelőtöbb bajaikat fedezhetnék. Ezen intézmény száz testvéreinknél nagyon szépen virágzik és máris gazdagon gyümölcsözik. Ne várjunk mindent a kormánytól, hanem fogjunk magunk a dologhoz, mert az önségélynek ugy erkölcsi, mint anyagi eredménye biztosabb és marandóbb az idegen és bizonytalan segélynél. Itt eszembe jut a kormánysegélynek jellemzése, a midőn pár év előtt ismét nagy volt a panasz és jajgatás a Székelyföldön, mindenki a kormánytól kért és várt segítséget és a kormány mit tett? Kinevezett egy kormánybiztost gondolom 6000 ffr fizetéssel. Igaz, hogy az a kormánybiztos véletlenül egy a helyzet magaslatán álló egyéniség volt, aki a fizetését nem ok nélkül kapta, sőt azért alaposan dolgozott. De hát a kormánysegélyre mégis jellemző, hogy kenyér helyett a népnek kormánybiztost adtak. Azért jó lesz fenti indítványomat megfigyelni. Ha valakit közelebbről érdekel ez ügy, úgy kész vagyok minden felvilágosítással szolgálni.

Szükséges még a józan, mértékletes életmódra való szoktatás, tanítás. E tekintetben nem tudunk eleget ágitálni, mert nagyon mélyen van elterjedve a nép körében azon nézet, hogy a pálinka erőt ad a munkához. Igen hálás és szép feladat jut ezen ferde nézet kiirtásánál a tanítói és lelkészi karnak. Azért székely testvéreim érdekében kérem, esedezem a tisztelt telkészi és tanítói karhoz, ne sajnálják a népet minden alkalommal fölvilágosítani azon mérhetetlen gazdasági és erkölcsi kárról, melyet sorában a pálinkaivás okoz. Fölvilágosítani arról, hogy a vízzel élő ember munkabírása nagyobb és egészsége tartósabb a pálinkával élőnél. Tanítsák meg a népet arra, hogy egészségével többet törődjék és helyes életmódjával elkerülje a betegséget.

Hogy már speciáliter a pellagrára visszatérjek, erre vonatkozólag kétszeresen állanak a fennebb mondottak, mert hosszú lefolyása miatt az egyént hosszú időre fosztja meg munka- és keresetképességétől. Ezen betegséget kikerülhetjük lakásainknak tiszta, világos és szellőztetésre alkalmas építése által egyfelől, táplálkozásunknak helyes berendezése által másfelől. Tehát ki kell küszöbölni az egyoldalú puliszkával való élel, helyettesíteni kell egyszerű, vegyes koszt által, nagyon kell ügyelni arra, hogy romlott, dohos kukoricát tápláléknak egyáltalán ne használjunk. Ha most ehhez még józan, mértékletes életmódot társítunk, akkor szervezetünk megerősödik, a betegséggel sikeresen fogja a küzdelmet megvívni és az egészség zászlaját győzelemre vinni.

Tisztviselők érdeke.

18—903. elnöki sz.

Meghívó.

Felkérem a t. jegyző egyleti tag urakat, hogy f. hó 28-án d. e. 9 órákor, Székelyudvarhelyen, a vármegye kistermében tartandó közgyűlésen megjelenni sziveskedjenek.

T á r g y:

1. Elnöki megnyitó.
2. Országos központi jegyzői gyűlésre kiküldött tagok beszámolója.
3. Pénztári számadás felülvizsgálata.
4. Tisztviselők tiszteletdíjának megállapítása.
5. 1904. évi költségterv megállapítása.
6. Központi tagságdíj fizetése iránti intézkedés.
7. Fizetésrendezés tárgyában szerkesztett szabályzat tervezet tárgyalása.
8. Községi szabályzat tervezet tárgyalása.
9. Indítványok.

Fenyéd, 1903. november 15.

Gálffy István,
elnök.

A jegyzők javadalmazása A félhivatalos Bud. Tud. jelenti: Tisza István gróf miniszterelnök mint belügyminiszter az összes vármegyei alispánokhoz a községi és körjegyzők javadalmazására vonatkozó adatok bekívánása tárgyában rendeletet adott ki. Annak előrebocsátásával, hogy a fizetésrendezési kérdés megoldásánál mindenekelőtt tisztában kell lenni az egész vonalra kiterjedő fizetésrendezés pénzügyi következményeivel, tehát sürgős szükség van a községi és körjegyzők mai tényleges javadalmazásának hü és pontos ismeretére: részletesen előírja a miniszteri rendelet az adatgyűjtés módját, az összes községjegyzők számára szétküldött kimutatási ívek pontos kitöltésére, ezeknek a főszofigabirák és a pénzügyigazgatósági számvevőségek részéről leendő felülvizsgálására vonatkozó részletes rendelkezéseket. A vármegyéknél összesített kimutatásoknak ez évi december 15-éig kell a belügyminisztériumba felküldetniük. A kérdéses rendeletet a „Belügyi Közlöny” rendkívüli száma is hozza.

Egyházi élet.

Egyházi estély. A székelyudvarhelyi ev. ref. egyház első egyházi estélyét, a ref. kollegium tornacsarnokában vasárnap, nov. 22-én d. u. 5 órákor, a következő tárgysorozattal tartja meg: 1. A gyülekezet éneke: „Te benned bízunk...” 1 vers. 2. Elnöki megnyitó. 3. Szavai Bod Etelka kisasszony. 4. Ének, előadja: a ref. kollegiumi énekkar. 5. Felolvasás: „Az üdvösség útja”. Tartja: Vajda Ferenccé ref. pap. 6. Énekel zenekísérettel: Hermann Helén kisasszony. 7. Melodráma, előadja Szörnyű Béla VIII. o. tanuló. 8. Zárszó. 9. A gyülekezet éneke. — Belépés ingyenes; önkéntes adományok az ev. ref. leányiskolai gyermekek karácsonfájára szívesen fogadtatnak. Ezen estélyi rendezői: Gönczy Lajosné és Kovács Danielné. Az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja: a rendező bizottság.

Irodalom.

Malthus. A gyáripar mai terjedésének napjaiban szemünk akaratlanul és minduntalan odfordul azok felé, akik a pauperizmussal foglalkoztak. A legnagyobb gazdaság alján mindig ott van a tömegnyomor és Nagy-Britannia a XIX. század elején, hatalmának tetőpontján olyat látott, a melyhez hasonlót a régi Róma óta nem látott a világ. Az összes világrészek adója Londonban folyt össze, a regensherceg úgy élt, mint egy régi Caesar, az országban pedig sok 100,000 család alig birt megélni máról holnapra. Az angol pauperismus mint társadalmi jelenség a római proletariátus mellett foglal helyet. Nem volt épen rabszolgaság, de pár ezer ur és milliónyi munkás közt hol van a szabadság és egyenlőség? Smith Ádám a modern ipar fejlődésének kezdő korszakában, midőn az emberi elme ezen újabb csodájáról a jólét fokozását várták, írta meg azt a nagy művét, mely a munkát és ennek felosztását állítja oda legfőbb gazdasági tényezőül. Ennek a korszaknak, midőn szinte gyógyíthatatlannak látszottak az új gazdasági fejlődés ütötte sebek, szintén meg volt a maga theoretikusa, Malthus Tamás, egy becsületes tudós pap. Ő azt a tételt

állította fel, hogy a népesség geometriai arányban nőtt, a gabonatermelés azonban csak számtani arányban, hogy tehát így belátható időben túlnépesedés és ezzel általános inség áll be a természet rendje szerint. A XVIII. század optimista fel-fogásával, mely a legfőbb gazdasági és politikai előnyt épen a sűrű népességben találja, ellentétben áll ez a pessimista tan, mely jótékony intézménynek tünteti fel a euclibátust és a szerzetes életet, egészséges érvágásnak a háborút, a társadalmi bajok főorvoslójának a pusztító betegségeket és a kivándorlást. Tanát a század épen nem igazolta s ma nincs más, csupán tanulságos emléke annak a hatásnak, melyet a pauperismus a gondolkodó emberekre gyakorolt. Malthusról szól a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 200. füzeté. A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczeli Henrik, egyetemi tanár, ki egyuttal a kötet írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára diszes félbörkötésben 16 korona; füzeteként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapest, VIII., Üllői-ut 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

Különfélék.

A Székely ipar fejlesztéséről.

Évek óta figyelemmel kísérem a helyi lapoknak a székely háziiparról megjelent cikkeket, hogy miként lehetne szélesebb körben terjeszteni, s hogy a székely iparosok jó pénzforráshoz jussanak.

Nagyon helyes a „Székely-Udvarhely” ez évi 86. számában megjelent javaslata, melyet Sándor János főispánnak javasolt, Marostordavármegye területére nézve. A szerint mindenesetre a mi megyénkben is szükséges lenne egy olyan akció megindítása. A székely háziipari cikkek minden fajtájából mintagyűjteményeket kellene összeállítani s azok árait pontosan megállapítva, különféle piacokra elküldeni.

A minták összeállításánál — szerintem — szükséges lenne egy olyan kereskedelmileg szaképzett egyén, aki ismerve a piacképes cikkeket, azokból helyes mintákat szerezzen be és azokkal keresse fel Magyarországon nagyobb és kisebb városait. A mintákat pártolás végett mutassa be a kereskedelmi és iparkamaráknak, ipartestületeknek és iparfejlesztő bizottságoknak. Jöjjön érintkezésbe a kereskedőkkel és azoknak ajánlatokat tegyen; esetleg árukat bizományba is ajánljon. S ha a kereskedőkkel nem boldogulhat, úgy magánosokat is keressen fel. Azután megfigyelendő lenne, hogy ha a minták az ottani viszonyoknak nem megfelelőek, vajjon milyenek volnának szükségesek azon vidék piaci forgalmán s mely cikkek a legkelendőbbek? Azokból nyomban mintákat szerezne, itthon megkiszíttatná, vagy legalább készítését megkísértené. Különösen a szövött áruknál nagy figyelem és szakértés szükséges, mert egyik vidéken fekete alap, másikon sötétkék, vagy zöld; csikos vagy kockás; keményített vagy lágyfogású, fényes vagy fénytelen; keskeny vagy szélesebb stb. a szükséglet. Szóval a szövött cikkek fajtája ezer meg ezerféle és éppen ezek azok, amelyekért tőlünk a legtöbb pénz vándorol külföldre s így ezeket a legjobban kell tanulmányozni.

Ezen akció vezetésén, mint fentebb is említettem, egy arra termelt, szakképzett, az állam által fizetett és minden tekintetben szabad mozgásra engedett szorgalmas kereskedőre bízandó, de csak is olyanra, kinek ezen akció vezetésénél egyéb dolga ne legyen. Az olyan kereskedő, kinek üzlete van, ilyen akciót nem vállalhat magára, mivel ez csak mellékes keresete lenne s így erejét kétfelé osztva, nem tudna elég szorgalmat kifejteni, sem pedig az ehhez szükséges forgatókét a saját üzletéből nem vehetné ki, mert akkor a régi üzletét gyengítené.

Ehelyett a kormány az iparfejlesztésre szánt pénzből, az iparfejlesztő bizottság részére kölcsön bocsátana egy bizonyos összeget, amiből egy árucarnokot állítanának fel Ezen árucarnok fentemlítették szerint megrendeléseket szerezne és oda raktározónak be mindenféle székelyi iparcikkeket s onnan küldenék is tovább. Azon összegből az iparosok által behozott iparcikkek 50 százaléka azonnal fizetettnek ki, a többi pedig az eladás után. Ilyen formán nem volna szükség semmi más költséges szövetkezetre vagy részvénytársaságra, mert az iparfejlesztő-bizottságnak a vezetésre hivatott kereskedő hónapról-hónapra az eredményről beszámolna.

Ezen árucarnok aztán minden évben a különböző városok karácsoni székely-bazáráiba megfelelő árukat küldene és jóelőre gondoskodnék, hogy az árucikkek idejekorán elkészüljenek. Már a múlt évben rendezett karácsoni vásárok tapasztalataiból láthatjuk, hogy a mi háziiparcikkeinket az Alföldön jól lehet értékesíteni.

Udvarhelyvármegyében sok olyan cikk készül, mi az Alföldön szükséges, u. m.: gazdasági eszközök, faárúk, butorok, kosárfélék, bőrműiek, agyagárúk, szőnyegek, pokrócok, asztal- és ágyneműiek s különféle szövött cikkek, gyapott, kender, len és gyapjuból s ezeket mind jól lehetne értékesíteni, kivált most, amidőn olyan nagy iparpártolási áramlat indult meg és nagyobb részben mindenki honi cikket szeretne vásárolni.

Tehát itt az ideje, hogy a gondolatot mielőbb tett kövesse!

Székelyudvarhely, 1903. november 14.

Zimny Ferenc.

— **Erzsébet napján,** e hó 19-én, a helybeli templomokban ünnepi misét tartottak és az összes iskolák gyászünnepeket rendeztek. A kir. főreáliskola gazdag műsoros ünnepélyvel emlékeztet meg hazánk védangyaláról. Erkel himnuszát az ifjusági vegyeskar és Schnöller gyászadalát a fiukar zenekari kísérettel adta elő. Az ünnepi beszédet pedig Wirker Ernő tanár mondotta. Balla Mihály alkalmi költeményét Szabó András VIII. o. tanuló adta elő. Mire Mihályi K. „Üdvözlő dal”-át énekelte az ifjuság vegyeskara és Gaál F. „Merengés Erzsébet királyné halála felett” c. zenedarabját játszotta el az ifjusági zenekar.

— **Lövete község plebánosa.** A püspök Gáspár János kadicfalvi, első helyre megválasztott derék és tevékeny lelkészt nevezte ki Lövete nagyközség plebánosának.

— **A Székely Egyesület** ez évi rendes közgyűlését az alábbi tárgysorozattal f. é. dec. 19-én, d. u. 4 órákor tartja meg Budapesten (IV., Ujvilág utca 2. sz., II. em., 1. ajtó), mely gyűlésre az egyesület alapító és rendes tagjait tisztelettel meghívja. A központi választmány határozatából Budapest, 1903. nov. 14. Bedő Albert elnök. A gyűlés sorrendje: 1. Jelentés az egyesület ez évi működéséről. 2. Jelentés az 1902. évi pénztári számadásról; a pénztár jelenlegi állapotáról; az 1904. költségvetés megállapítása. 3. Netaláni indítványok.

— **Az erdélyi katolikus status** évi közgyűlését a héten tartotta meg Majláth püspök egyházi és Korniss gróf világi elnök elnökségével. Jósika Samu báró a megjelenésben akadályozva volt. A gyűlés Szabó József főrendiházi tag indítványára a pápához ősi szokás szerint üdvözlő táviratot intézett. Ezalkalommal választották meg az egyes bizottságokat is. A tanügyi bizottságba városunkból Soó Gáspár gimn. igazgatót, az egyetemi 12-ös bizottságba Ugron Gábor képviselőt és az igazgató-tanácsi tagok sorába Jung Cseke Lajos apát-plebánost és Ugron Gábort választották be.

— **A polgári önképző** e hó 23-iki (hétfői) fillérestélyén Benedek Aladár szavai, Mánthó Irén k. a. cimbalom-szólót játszik, Wallinger István pedig Rudnyánszky Gyulának: „A mama kedvence” című kitűnő monológját adja elő és Ferenc Albert tilinkón játszik. Az estélyt: Schefranek Tini, Weisz Juliska, Weigel Albert és Ferenc Albert rendezik.

— **Uj tanító.** A püspök Cirják Jenő róm. kath. tanítójelöltet Magyarzskodra ideiglenes minőségben kántor-tanítónak nevezte ki.

— **Radnóthi Dezső,** az Erdélyi Kárpát-Egyesület nagytevékenységű főtájkára, 38 éves korában hirtelen elhunyt Kolozsváron. Vasárnap helyezték örök nyugalomra az igazán derék és fáradhatatlan munkásságu férfit, ki a szerkesztésében megjelent „Erdély” c. turisztikai és fürdőügyi folyóirat útján is mérhetlen nagy szolgáltatásokat tett hazarésztünknek. Ifju nőt és három árva hagyott hátra Nyugodjék csendesen!

— **A Parajdi Polgári Dalkar** f. évi november hó 28-án (szombaton) a birtokosság nagytermében tancmulatsággal egybekötött jótékony célú hangversenyt rendez, melyre a n. é. közönséget e helyen is tisztelettel meghívja: dr. Kovács Gábor, elnök. Kovács Mihály, pénztárnok. Zárug János, alelnök. Kakucs György, dalkarvezető. Bartos Pál, Biró Béla, Bozsoky Vilmos, Damó Dénes, ifj. Flepsz József, Giezel Ede, Moldován Ödön, Orbók Gyula, Zsigmond Sándor, Szilveszter Lajos, Vicsay István, Zárug Géza, Zsigmond Károly Belépti-díj: Személyjegy 1 K 20 f. Családjegy 3 személyig 3

K. Kezdeté este 1/2 8 órakor. Jegyek előrevált-hatók Kovács Mihály pénztárnoknál, este a pénztárnál. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak s hirtelre nyugtáztatnak. Műsor: 1. Mi zengi tul... Egri Dalnokból, éneklő a dalkar. 2. Monológ. Előadja Kakucs György áll. tanító. 3. Magyar nóták, Goll Jánostól, éneklő a dalkar. 4. Cimbalom soló, előadja Szeitz Margit tanítónő. 5. Couplet, előadja Moldován Ödön, zongorán kíséri Paget Olivér. 6. Farsangi népdalegyveleg Dr Horvát Ákostól, előadja a dalkar. Tánc világos virradtig!

Művészeti irány helybeli iskoláinkban.

A helybeli szakiskola igazgatóságának egy régi ohaja beteljesedett. Sikerült az egyes igazgatóságok előzetes megbeszélése, illetve hozzájárulása folytán — egy mintázási tanfolyamot a helybeli középiskolai tanulók részére rendezni. Mind a három középiskola magasabb osztályaiban járó növendékei, összesen 90 tanuló, ezen tanfolyamra jelentkezett. Továbbá a helybeli községi elemi és a róm. kath. főelemi iskolából (IV. és V. osztály) 95 tanuló szabadkézi rajz- és mintázásra beiratkozott. A tanórák külön-külön hetenként 2—2 órában tartatnak meg. Megnyílt azonkívül még a helybeli iparos-mesterek és segédek részére egy könyvviteltani és üzleti levelezési gyakorló esti tanfolyam is, amely hetenként kétszer este 8—9 óráig tartatik meg. Sikerült még az igazgatóság-nak a tanonciskola felkérésére és a kereskedelmi miniszter szives hozzájárulása folytán, az alsó-foku iparos tanonciskola rajzoktatását az intézet rajztermeiben minden vasárnap Fankovich Gyula rajztanár vezetése mellett kieszközölni. A bejáró tanulók száma 108. Az iskola nemcsak a rajz-termeket, hanem az összes szakkönyveit, mintáit is e célra rendelkezésre bocsátja. Az összes tanfolyamok tanítását az iparostanoncok kivételével, a szakiskola szaktanárai vezetik. Reméljük most már, hogy ezen egész csendben megkezdődött, de idővel kiható tanfolyamok a kellő szeretettel ápolgatni fognak és állandó látogatottságnak fognak örvedeni. Nem mulasztjuk el a kereskedelmi miniszternek ezen jóakaró engedélyét ezen helyen is hálással megköszönni.

— **Katonáink élelmi szerének biztosítása.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara az érdekelt tudomására hozza, hogy a marosvásárhelyi m. kir. 9. honvédszáz ezred étkezési bizottsága az ott helyben állomásozó honvéd csapatok 1904. évi élelmi szükségletét 1903. évi december hó 5-én déli 10 óráig benyújtandó ajánlatok alapján biztosítja. Bővebb tájékozódás a hivatalos órák alatt a kamara hivatalában nyerhető.

— **Az új tizkoronás bankó.** A mostani tizkoronás bankjegyet, amely körülbelül két esztendeje van forgalomban, tudvalevőleg nemsokára bevonják. A Magyar-Osztrák Bank most készített az új tizkoronást, melyből már a következő évben tizenhat millió darabot fognak kibocsátani. A mostani tizkoronás bankjegyet legfőképpen azért vonják be ily rövid idő múltán, mert már nagyon sok hamis példány forog közkezen belőle. A hatóság megállapította, hogy a hamisítást rendszerint kölföldön követik el; a hamisítók főfészke Olaszországban, Ankonában van. Az új tizkoronás bankjegyre az eddigi szokástól eltérően nem irtak ki művészi pályázatot, a terveket csaknem mind a Magyar-Osztrák Bank rajzolói készítették, mert illetékes körökben úgy vélekednek, hogy ezek a rajzok, mint szakemberek, inkább tudnak olyan bankjegyet készíteni, amelyet nehéz utánozni. Olyan bankjegy ugyanis, amelyet egyáltalán ne lehetne hamisítani, nincs. Az új tizkoronás tervénél a technika minden eszközét felhasználják, a rajz is rendkívül komplikált lesz, azonkívül egy új fajta papirozt fognak használni, amely szintén nagyon megfogja nehezíteni a pénzhamisítók dolgát.

— **Adományok vármegyénk muzeumának.** A megelőző kimutatás óta az alapítandó megyei muzeum gyűjteménye Muzsnai Etelka adományá-

ból két Kossuth-bankóval s egy 1849-iki magyar kincstári utalvánnyal, Aronsohn Rezső és Kovács József főrealiskolai tanulók adományából pedig két-két régi pénzzel gyarapodott. Nevezett adományozóknak ezen ajándékaiért az Udvarhelyvármegyei muzeum-egyesület nevében köszönetet mondok. Csehely Adolf, muzeumi igazgató.

— **A gyermekek legjobb erősítő- és tápszeréül** a Zoltán-féle csukamájolaj ajánlható, mert könnyen emészthető tápereje nagy, rosz szaga és ize nincs, miért felnőttek, valamint gyermekek szivesen veszik be. — Üvegenként két koronáért kapható a gyógyszerárakban!

— **Utimesteri iskolák.** Balassa-Gyarmaton, Szombathelyen, Kassán, Máramaros-Szigeten, Nagyváradon. Kolozsvárott, Brassóban, Lugoson és Pécsen az ottani államépítészeti hivatalok mellett utimesteri kurzusok lesznek. A kurzus két éven át évenként négy hónapig tart. Első sorban a már alkalmazásban levőket veszik fel s ezenkívül azon jelentkezőket, akik a 20 évet betöltötték, a harminc évet meg nem haladták s akik négy középiskolát végeztek.

— **Postai küldemények fölrása.** Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter a levélpostai küldemények borítékára, vagy címszalagára tehető felirások ügyében új határozatot hozott. A határozat szerint a küldemény feladója saját nevét, állását és lakását a burkolat első vagy hátulsó oldalának felső szélére kiírhatja, rányomathatja, vagy bélyegzőjét rányomathatja. Ezenkívül boríték, vagy a címszalag címszalagján és a hátulsó oldalán nyomtatott egyéb megjelölés, ábra, kép és hirdetés alkalmazható. A hirdetés azonban ugyanazon a küldeményen csak egy-egy vállalatra, üzletre, illetőleg ügykörre vonatkozhatik és csak annyi helyet foglalhat el, hogy a cím könnyen olvasható legyen és a helyi és kelti bélyegző, valamint az esetleg szükséges szolgálati megjegyzések följegyzésére és a kézbesíthetlenséget jelző cédula felragasztására elegendő hely maradjon. Együttal figyelmezteti a miniszter a posta- és táviróhivatalokat, hogy a magánvállalatok levelezőlapja és zárt képes levelezőlapja szintén az előbbi szabályok alá tartozik. Együttal a magánvállalatok gyártmányán a Magyar királyi posta felírás vagy a magyar címer alkalmazása tilos. Ezeket a postahivatalok nem küldik tovább, hanem a feladónak adják vissza, illetőleg mint térti küldeményt kezelik.

— **„Független Debreceni újság“** címmel folyó évi december 12-én egy minden reggel (hétfőn is) megjelenő politikai napilapot indítanak Debrecenben. A lapot ifj. Móric Pál fogja szerkeszteni s kiadója Hoffmann és Kronowitz lesz.

— **Helybeli képes levelező-lapok** B e t e g h Pál könyv-, papír-, író- és rajzszerekeskedésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 15. sz. alatt igen nagy választékban kaphatók. Hazai művészek készítménye. Egészen új fölvételek: 1. Részlet a Kossuth Lajos-utczából. 2. A vasuti állomás és pályaudvara. 3. Udvarhelyvármegye közpórháza. 4. A kir. törvényszék és járásbíróház épülete. 5. Kir. főrealiskola. 6. Millénáris székely emlék. 7. Róm. kath. főgimnázium. 8. A homoróalmási barlangban a vármegyei tanító-egylet által elhelyezett Erzsébet emléktábla. 9. A székely támad, székely bánja vár-rom. 10. Az állami kő- és agyagipari szakiskola épülete. 11. A Brunekben 1813-ban elesett székely katonák emléktáblája Kis szobrász képével. 12. A katonai laktanya látképe, háttérben a Csicsér és Budvár hegyekkel. 13. Székelyudvarhelyi Solymossy-féle sósfürdő hat részletben fölvevett látképe. 14. Orbán-Balázs bárónak Székelykeresztúrt emelendő szobra Hargita Nándor szakiskolai igazgató terve szerint. 15. A katonai laktanya. 16. Millénáris székely emlék. — Ezekon kívül sajtó alatt vannak és közelebről megjelennek: 17. Szent-Ferenc-rendi templom a Batthyány-térrel. 18. Szent-Ferenc-rendi templom belseje a fő- és mellékoltárokkal valamint freskóival. 19. A Deák Ferenc-tér a kir. pénzügyi palotával, Mária-Valéria gyermekkérttel, Jézus-szoborral és a magaslaton levő plébánia templommal. 20. Az ev. ref. templom és kollegium. 21. A vármegyeház. 22. Székelyudvarhely város látképe háromszoros nagyságban.

— **„Székely mesék“.** Minden jó gyermek karácsoni ajándéka legyen a Péterfy bácsi

„Székely Mesék“ könyve. Husz eredeti székely mese és ötven gyönyörű kép van a csinos mesekönyvben, mely egy koronáért minden könyvesboltban megkapható. A „Székely Mesék“ a mese irodalomban igen becses könyv, mert meséi az „En Ujságom“ és más elsőrendű lapokban jelentek meg. A könyv borítéka eredeti székelykaput ábrázol ötféle színnyomatban. Előfizetők gyűjtésére gyűjtő-ívet szivesen küld az író és öt előfizető után egy tiszteletpéldányt ad. A „Székely Mesék“ december első napjaiban fog megjelenni, tehát igen alkalmas karácsoni ajándéknak jó gyermekek részére. A kedves mesekönyvet ajánljuk közönségünk figyelmébe.

Törvénykezés.

Bűnügyi tárgyalások. A helybeli kir. járásbíróház büntető osztályánál közelebről a következő hivatalból üldözendő vétségek és kihágások nyertek elintézését: László Ignác és László Tamás hodgyai lakosok lopás vétsége a helybeli szolgabíróházhoz utasított, illetékes ellátásra. Ifj. László János hodgyai lakos súlyos testisértés vétsége miatti ügyét pedig a kir. törvényszékhez tették át. Elekes Domokos kecsesi lakos tüzvétség okozása miatt 1 napi fogházra és 5 K pénzbírságra; Molnár András Tami és ifj. Molnár József korondi lakosok súlyos testisértés vétségeért előbbi 2 napi fogházra, utóbbi pedig 8 napi fogházra és Fancsali Izsák farkaslaki lakos jogtalan elsajátítás vétségeért 2 napi fogházra és 5 K pénzbírságra íteltetett.

Iparügyek.

Különféle anyagok. A m. kir. államvasutak igazgatósága 1904—1906. évi olaj szükségletét 1903. évi december hó 4-én déli 12 óráig benyújtandó ajánlatok alapján biztosítja. Bővebb tájékozódás a hivatalos órák alatt a kamara hivatalában nyerhető.

Iskola-építés. A marosvásárhelyi m. kir. áll. építészeti hivatal az erdőszengyeli áll. elemi iskola építését 1903. évi december hó 2-án déli 10 óráig benyújtandó ajánlatok alapján biztosítja.

Közszalék szükséglet. A m. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége 1904—1906. évi közszalék szükségletét 1903. évi december hó 5-én déli 12 óráig benyújtandó ajánlatok alapján biztosítja.

Faggyu- és stearin szükséglet. A m. kir. államvasutak budapesti jobbparti üzletvezetősége faggyu, stearin, szappan stb. szükségletét 1903. évi dec. hó 3-án déli 12 óráig benyújtandó ajánlatok alapján biztosítja.

Kötél- és zsinog szükséglet. A m. kir. áll. vasut budapesti jobbparti üzletvezetősége 1904. évi különféle kötél és zsinogszükségletét 1903. évi december hó 5-én déli 12 óráig benyújtandó ajánlatok alapján biztosítja.

Közgazdaság.

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesülettől.

560—903. szám.

A gazdasági egyesület felhívja Tamás István, Beke Albert, Száva Mihály, Sándor Gergely (derzsi), Petres Viktor, Sándor Lajos, Vajda Antal, Hetser Kálmán, Demeter Dénes (Karácsonfalva), Benzédi Ferenc, Német Gyula, Bálint Károly, Gáspár János és Gyuresovecz Károly urat, hogy a nekik kiutalt baromfiak átvételére az egyesület titkárnál lehetőleg november hó 24-ig jelentkezzenek személyesen, vagy megbizottaik által.

Amennyiben megbizottakat küldenének, 10 filléres bélyeget is küldjenek a kötelező aláírási-ív kiküldetése végett.

Gyümölcsfa tulajdonosok figyelmébe.

A gyümölcsfák tisztítása érdekében a földmivelésügyi miniszter valamennyi vármegyei és városi törvényhatósághoz a következő szigorú rendeletet intézte:

1. A törvényhatóság területén lévő összes gyümölcsfa termelők minden év november hó 15-éig a hernyófészkek leszedésére (1894. évi XII. törvény cikk 50. §-a, a lepketojások és vértetű (1899. évi 9679. számú körrendelet), valamint a darázs-fészkek téli irtására (1902. évi 11974. számú körrendelet) szigoruan felhívandók, az irtás módjairól a kiadott utmutatások értelmében kitanítandók és figyelmeztetendők arra, hogy aki az irtást minden év március hó utolsó napjáig elmulasztja, annál az irtást az illetékes községi előljáróság nemcsak a mulasztó fél költségén fogja végeztetni (1894. évi XII. törvény cikk 52. §-a), hanem a mulasztó kihágást is követ el, mely száz koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendő.

2. A gyümölcsfa-termesztők a hernyófészkek leszedésére a lepketojások és vértetű, valamint a darázsok irtására minden év február hó végén ismételten, tehát másodszor is felhívandók, egyrészt, hogy a községi előljáró tagok a mulasztókat, vagy az irtást nem kifogástalanul végző gyümölcs-termesztőket még idejekorán figyelmeztessék, másrészt, hogy a befejezett irtást a törvény értelmében ellenőrizhessék.

3. Miután pedig a védekezési eljárásnak legelső feltétele, hogy a vonatkozó irtási módokat minden gyümölcs-termelő alaposan ismerje, felhívom a törvényhatóságot, hogy az irtásra vonatkozó utmutatásokat (melyeknek egy-egy példánya a m. kir. állami rovar-tani állomásnál, Budapest II. Oszlop-utca 26. kapható) a legkiterjedtebb mértékben terjessze, egyben gondoskodjék azonban arról is, hogy azok a népek anyanyelvén megmagyaráztassanak s a községi előljáróságok a kisgazdákat az irtásra vonatkozó teendőkre, valamint a mulasztás következményeire — helyi szokásnak megfelelőleg — figyelmeztessék.

(A hernyóirtási utmutatás megfelelő számú példányát 1900. évi 7188. számú, a vértetű irtási utmutatás példányait az 1899. évi 9679. számú rendelettel, végül a darázsok irtására vonatkozó utmutatás példányait pedig az 1902. évi július hó 4-én 11974. számú rendelettel küldtem meg a törvényhatóságnak s amennyiben esetleg még egyes példányok szükségeltetnének, aziránt forduljon a m. kir. állami rovar-tani állomáshoz, Budapest II. Oszlop-utca 26.)

4. Ha valamely község gyümölcsösei, kertjei olyan erdővel határosak, amely hernyófészkekkel fertőzve van, az 1894. évi XII. törvény cikk 55. §-a szerint kell eljárni.

5. Miután pedig számos jel arra mutat, hogy a jövő év tavaszán a kártékony hernyók (különösen a sárgafaru pillangó, Porthesia chrij-sorrhoea) nagy mennyiségben fognak fellépni, elvárom, hogy a törvényhatóság jelen rendeletet a legkiterjedtebb módon hajtsa végre, megjegyezvén egyúttal, hogy a tett intézkedések s a foganatosított hernyó és darázsirtás megvizsgálására törvény által megállapított határidő letelte után, szakközveimet az ország több vidékére kifogom küldeni s a törvény végrehajtása körül tapasztalt mulasztásokkal szemben megfelelően fogok eljárni.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Teasütemények a legkülönbözőbb választékban úgy **pompás csukrázsütemények** is **friss** minőségben **állandóan** kaphatók: **Ernst György csukrázsütemény** Székelyudvarhelyt, Batthyány-tér 15. sz. alatt. Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít.

Kiadó lakás. A Báthory-utca sarkán, az állami gyümölcs-kerttel szemben lévő kőház, mely áll: az emeleten 3 szoba, konyha, kamara, fürdőszobából; a földszinten két szoba, konyha és műhelyből **azonnal kiadó, esetleg előnyös feltételek mellett eladó.** — Értekezhetni az Udvarhelymegyei takarékpénztárnál.

Havanna rum. Adler-féle havanna rumot tessék nyomtatékosan kérni, mert számtalan silány utánzt van forgalomban. Adler és Gold, cs. és kir. udv. vasi szállítók, Kassa. Kapható az összes tüzserés csemege üzletekben.

Részletfizetésre eladó ház.

Székelyudvarhelyt, a Solymossy-utca 30. sz. kő- és téglából épült 6 szobás (konyha, kamara, pince és nagy színnel bíró) cseres fedelű ház, 276 □-öl területű beltelekkel együtt 14 évi részletfizetéssel, igen olcsón és azonnal eladó.

BOR. Jó és olcsó asztali csemege és gyógyborok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

Megjelent.

a „Hún-magyar rovás-írás“.

Ára: 30 fillér. Irta: **Vikár Béla.**

Kapható: **Betegh Pál** könyv-, papir-, iró- és rajzszerkereskedésében Székelyudvarhelyt.

4006—903. szám.

Pályázati hirdetmény.

Lemondás folytán üresedésbe jött magyárdályai körjegyzői állásra, amely körhöz Dálya (székely), Petek, Ége, Szentlázló, Ábránfalva és Bágy községek tartoznak, pályázatot nyitok.

A körjegyző javadalmazása:

Törzsfizetés 800 korona.

Irodai átalány 70 korona.

Lakbér 80 korona.

Körjegyzői körön kívül teljesített utazásokért, valamint a magánmunkálatok után szabályrendeletileg megállapított díjak.

A választást ezennel kitűzöm folyó évi december hó 10-én délelőtt 9 órára Dálya község körjegyzői helyiségébe.

Felhívom a pályázni szándékozókat, hogy rendszeren felszerelt kérvényüket folyó évi december hó 8-ig hozzám annyival inkább beterjeszték, mivel az elkészen beérkezett kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

Oklánd, 1903. november hó 10.

Szabady Tivadar,
főszolgabíró.

374—903. kj. szám.

Hirdetmény.

A községi előljáróság közhírré teszi, hogy Szentegyházasoláhfalu közbirtokosság tulajdonát képező erdőterületen a pávavadászat 1904. január 1-től kezdődő 6 (hat) évi időtartamra haszonbérbe adatik 100 korona kikiáltási árban **1903. december hó 8-án délután 2 órakor** Szentegyházasoláhfalu község-házánál.

Szentegyházasoláhfalu, 1903. nov. 17.

Menyhárt János,
k.-jegyző.

Balázs István,
k. főbíró.

652—903. kj. szám.

Hirdetmény.

Alólirottak által közhírré tétetik, hogy Szt.-Egyházsoláhfalu község tulajdonát képező „Lobogó“ fürdő a hozzá tartozó borvíz-kutakkal, fürdő-lakszobák és megfelelő területtel 3, esetleg több évi időtartamra haszonbérbe adatik **1903. december hó 8-án délután 2 órakor.**

Kikiáltási ár 700 korona, bánatpénz 10 százalék.

Az árverési feltételek a körjegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Szentegyházasoláhfalu, 1903. nov. 17.

Menyhárt János,
k.-jegyző.

Balázs István,
k. főbíró.

722—1903. vhtói szám.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a székelykereszturi kir. járásbírósnak 1903. évi V. 412/1. számú végzése következtében Borbáth Dani székelykereszturi ügyvéd által képviselt Udvarhelymegyei takarékpénztár székelykereszturi fiók-intézete javára Konecz Mihály s társai kissolymosi lakosok ellen 418 korona 25 fillér s járulékaik erejéig 1903. évi szept. 15-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 1192 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 4 fehér tehén, 2 bivaly, szekerek, buza, széna nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek a székelykereszturi kir. járásbírósnak 1903-ik évi V. 412/2. számú végzése folytán 418 korona 25 fillér tőkekövetelés, ennek 1903. évi június hó 16. napjától járó 6 százalék kamatai, 1/3 százalék váltódíj és eddig összesen 96 korona 36 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Kissolymos községben alperesek házána leendő eszközzésére **1903. évi november hó 28-ik napjának délelőtti 9 órája** határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Székelykeresztur, 1903. okt. 31.

SZALONTAI ALBERT,
kir. bir. végrehajtó.

773—903. vhtói szám.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a temesvári kir. törvényszéknek 1903. évi 11515. számú végzése következtében dr. Fáy Ignác temesvári ügyvéd által képviselt Budai Vilmos javára, Bartha Andor bardoci lakos ellen 209 K 62 fillér s járulékaik erejéig 1902. évi július hó 22-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 1600 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 10 darab tehén nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbírósnak 1902-ik évi V. 358/11. számú végzése folytán 209 K 62 fillér tőkekövetelés és ennek 1903. évi szept. hó 4. napjától járó 6 százalék kamatai erejéig Bardoccon alperesnél leendő eszközzésére **1903. nov. 28. napjának délelőtti 9 órája** határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklándon, 1903 évi nov. 10.

POLLÁK IGNÁC,
kir. bir. végrehajtó.

Cserépfedélhez alkalmas fenyőlécek és tűzifa-léc szeke-
renként, valamint hasogatott bükk tűzifa igen
jutányos árak mellett kerül eladásra székely-
udvarhelyi fűrésztelepeknél. Kiváló tisztelettel:
Fábián József.

Mint gyógyviz csodahatása.

Kászoni Főkut.

Természetes gyógy borviz!

Kizárólagos főraktár Udvarhelyvármegye
egész területére: SZENTPÉTERY GERGELY
fűszer-, üveg-, porcellán- és disznóáru keres-
kedésében Székelyudvarhelyt, Deák-tér 15
szám alatt. — Üvegenkénti ára 12 fillér.

Mindig friss szállítmány.

*Névjegyek, meghívók, el-
jegyzési- és esküvői-kár-
tyák, valamint mindenféle
nyomtatványok a legju-
tányosabb áron készülnek
BETEGH PÁL könyv-
nyomdájában, Székelyud-
helyt Kossuth-u. 15. sz.*

Szőlőlugast
ültessünk minden ház mellé és kertjeink-
ben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas.
(három mind kuszó természetű) mert nagyobb része ha
megdő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el
eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajokat ül-
tettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés
idején a legkitűnőbb muskotály és más édes szőlő-
lökkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nin-
csen oly ház, melynek fala mellett a legcsekélyebb
gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más
épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legreme-
kebb dísz, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfog-
lalna az egyébre használható részekből. Ez a leghálá-
datosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajokismertetésére vonatkozó, színes fénynyo-
matu katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldet-
dik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja. Cím:
Ermelléki első szőlőültvénytelep Nagykágya,
u. p. Székelyhid.

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszser, a mely már több
mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül al-
kalmaztatik köszvénynél, csúznál és meghüleseknél.

Intés. Silányabb utáztatok miatt bevásár-
láskor óvatosak legyünk és csakis
eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony”
védjeggyel és a „Richter” czéggel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban
a legtöbb gyógyszerertárban kapható. Főraktár:
Török József, gyógyszerésznél
Budapesten.

Richter F. Ad. és társa,
** céász. és kir. udvari szállítók. **
Rudolstadt.

Kapható Székelyudvarhelyt:
Kocz Armin gyógyszerertárban.

Pénzt, sok pénzt, havonként 1000 koronáig ke-
reshet mindenki tisztességesen
minden szakismeret nélkül. Küldje be címét „E 452” je-
lige alatt a következő címre: Annoncen-Abteilung des
„Merkur” Mannheim, Meerfeld-trasse No 44.

Tudományos Zseb-könyvtár

A végzett tanulmányok után ismét
létre, egyébként pedig önálló ismer-
etek szerzésére alkalmas, kivétel
nélkül jeles szakfűrészek által írt és
mindenkinek ajánlatos a **Stampfel-
féle** * * * * *

csinos kiállítású füzetek, **Egyes szám
60 fillér** Az eddig megjelent 150 sz.
tartalomjegyzékével ingyen készsége-
gel szolgál a „Székely Udvarhely”
kiadóhivatala, hol az összes példá-
nyok állandóan raktáron vannak.

**Kitűnő szabás és jó
munkáért kezeség
vállaltatik!**

**Uj divatos
férfi és gyermek ruhák**

készítetnek a legjutányosabb árakban
az őszi és téli időnyre dus választéku
hazai és külföldi posztókból.

**Szenkovits János
útoda férfi- és női
divatüzletében.**

Jorgó János órás, gyári raktár: Bécs,
III/4. Rennweg Nr. 75/B.

Levelezőlap elegendő, hogy gazdagon
illusztrált árjegyzéket ingyen és bér-
mentve megkaphassa, olcsó bevásárlás
szelvényéből. Az üzleti eljárás szigorúan
tisztességes, rászédés teljesen kizárva.

— **Órajavítási műhely.** — Mindennemű
zsebóra új rugó behelyezése 40 kr. Minden vásárolt,
vagy javított óráért kezeséget válllok. — Kivonat a
nagy árjegyzékéből: 7787 sz. legolcsóbb, legjobb strapá-
pációra, nickeltokban 36 órai járással 2 frt 50 kr.
8039 sz. valódi ezüst pánczélláncz 15 gr. 1 frt. 7858 sz.
ezüst remontoir, duplafedélű 5 frt. 7989 sz. Ingaóra
utóművel, 2 súlylyal 11 frt 50 kr. 7929 sz. Jó ébresztő
óra 1 frt 20 kr. Szíveskedjék nevére és házzámomra
75/B. pontosan figyelni.

.. .. Ne vegyen senki
HANGSZERT
mig
Reményi Mihály
mű-hangszerész legujabb képes
árjegyzékét át nem olvasta, mely
irgyen és bérmentve küldetik Bu-
dapestről, Király-utca 441. sz.

**Rum, cognac, silvorum,
likörök, likörkrémek** stb. az általam készi-
tett vegytiszta esszenciák és kompozitioók-
kal házilag egy nyolczad, sőt egynegyed
részben olcsóbban állithatók elő, mint
készen vett árúk. — Árjegyzék és haszná-
lati utasítás ingyen és bérmentve. **Baros
Gábor** Budapest, VII. Dohány-utca 1. sz.
.. .. Esszenciák és kompozitioók gyára.

**Baros-féle
Peratin bajusznövesztő**

az egyedüli szer, mely által még ser-
dülő ifjak is szép, csinos bajuszt és
dus szakált nyernek.

Teljesen ártalmatlan.

1 adag 2 korona 50 fillér és 4 korona.
Egyedüli készítő: **BAROS GÁBOR**
Budapest, VII. kerület, Dohány-utca 1. szám.
Kozmetikai toalette cikkek gyára.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Antracén irótenita

legjobb és állandóan friss minőségben
gyári árakon a „Székely-Udvarhely”
kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv-,
papír-, író- és rajzszerekereskedésében)
Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 15.
szám alatt kapható! Ezen kitűnő tenita
a tollból könnyen sötétkének folyik,
csakhamar megfeketedik és a tollat nem
rontja. Rendes írás- és másolóshoz
egyformán kiválóan használható! —
Ismét-eladóknak rendkívüli kedvezmény.
Színes tentákban nagy választék!

Clayton & Shuttleworth
Vácz-i-utca 63. sz.
mégvárosi gépgyárak Budapest
Által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gözcseplőgép-készletek
továbbá járgány-cseplőgépek, löher-cseplők, tisztító-rostát, konkolyosót, kaszáló- és arató-
gépek, szénagyújtók, beronák.

„Columbia-Drill”
legjobb sorvetőgép,
szecskavágók, répvágók,
kukoricza-morzsolók,
darálók, örtő-malmok,
egyvetemes acsál-akák.

2- és 3-vasu akák és minden egyéb gazdasági gépek

Részletes árjegyzékek kiná-
lata ingyen és bérmentve
küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb
locomobil- és cseplőgép-gyára.